

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt: Inovace oboru Mechatronika pro Zlínský kraj Registrační číslo: CZ.1.07/1.1.08/03.0009

Německá fonetika

Časté chyby objevující se u žáků studujících německý jazyk

Hlavní obtíže českých žáků při osvojování kodifikované výslovnostní normy němčiny: Velice často se objevuje koartikulace. Žáci nečlení souvislou řeč, nerozlišují slovní přízvuk, přízvuk větný, chybí zcela frázování a ostatní prozodické prostředky, které by bylo záhodno si osvojit a hojně a správně je využívat

Následující text Vám umožní si udělat představu o správné německé výslovnosti. Žáci si musejí uvědomit, že česká výslovnost v německém jazyce je chybná a při hodnocení u státní maturity by nesprávným užíváním ztratili velké množství bodů.

Hlavní rozdíly mezi českou a německou výslovností

Důležitou roli ve sjednocení zásad výslovnosti spisovného jazyka sehrál Theodor Siebs ve své knize "Deutsche Bühnenaussprache", kde ustanovil pravidla výslovnosti pro německé divadlo. Tato Siebsova kodifikace byla považována po řadu let jako ideální vzor spisovné němčiny. K jejímu ustálení a dalšímu sjednocování přispívaly i rádio a televize. Působením televize a rozhlasu vznikaly však nové odchylky od původní Siebsovy výslovnosti. Protože jeho kodifikace byla z větší části zaměřena pro užití na jevišti, vznikla nutnost kodifikovat i tyto nové odchylky. O jejich kodifikaci se zasadil profesor Krecher příručkou "Wörterbuch der deutschen Aussprache (1964)". V současnosti je nejuznávanější a nejpoužívanější příručkou "Duden - Aussprachewörterbuch" (Duden - slovník výslovnosti).

Pravidla:

1. Některé hlásky v němčině píšeme a vyslovujeme stejně jako v češtině. Např. B, W, G
2. Některé německé hlásky v češtině neexistují. Např. tsch, SS, ng

3. Některé hlásky se píší v obou jazycích stejně, ale mají odlišnou výslovnost. Např. z, s.
4. Hlásky v němčině se dělí na samohlásky, souhlásky, dvojhlásky

Samohlásky se dělí na:

1. **krátké** - následuje li zdvojená souhláska k-o-mm-e-n nebo /kommen/dvě různé souhlásky w-a-rt-e-n /warten/
2. **dlouhé** - následuje li tzv. dloužící znak **h**, f-a-h-r-e-n- /fáhn/ následuje li tzv. dloužící znak **e** See /zee/
3. **hláska e se v koncovém spojení er, el. en nevyslovuje**, fahren(fárn), Spieler (spíler), kommen (konn)

V [F] vorn, davon

W [v] wer

S (na začátku slova nebo slabiky) [z] sehr

S (na konci slova nebo slabiky) [s] aus

SS (po krátké samohlásce) [s] vergessen

ß (po dlouhé samohlásce a dvojhlásce) [s] grüssen

Z, tz [c] Zug, Artz

Sch [š] Schule

Tsch [č] Deutsch

Sp (na počátku) [šp] sprechen

St (na začátku) [št] Stunde

Qu [kv] bequem

Chs (ve kmeni) ks, x [ks] sechs, links, Max

Ng [nosovka] singen

K, Ck, C [k] kochen, Caffee

Ei [ai]

Eu [oi] neu

Äu [oi] Fräulein

Přízvuk

V němčině se klade na přízvuk větší důraz než v češtině. Díky tomu je v němčině rozdíl mezi přízvučnými a nepřízvučnými slabikami zřetelnější. V němčině rozlišujeme hlavní přízvuk a vedlejší přízvuk. Přízvuk nebývá vždy na první slabice.

Hlavní přízvuk

Na první slabice

1. Kmenová slabika v jednoduchých slovech: Vater, Mutter, Arbeit, Ende, Ehe - přízvuk zůstává na stejné slabice - tedy první slabice - i u slov, která jsou od těchto slov odvozená: väterlich, mütterlich, Arbeiter, enden, ehelich.
2. Přízvučná předpona: Abschläger, anfangen, aufpassen, auswechseln, Eingang, Nachdruck, mitbringen

Na druhé a jiné slabice

1. U nepřízvučných (neodlučitelných) předpon: bezahlen, erfahren, verbringen, empfehlen, Empfehlung. Nepřízvučné (neodlučitelné) předpony jsou: be-, ge-, ent-, emp-, er-, ver-, zer-
2. U částečně odlučitelných a neodlučitelných předpon: durch-, über-, um-, unter-, wieder-, miss-, - ty jsou částečně přízvučné a nepřízvučné - přízvuk leží buď na předponě a nebo až na kmeni slovesa: durchfallen, umbringen, wiederholen, überzeugen, Untergang

Odlučitelnost a neodlučitelnost předpon je velice složitý gramatický jev, většinou platí, že doslovný význam je s odlučitelnou předponou, dojde-li k neodlučování předpony, slovo má zcela jiný význam.

Např: unterhalten – držet pod – odlučitelné

Sich unterhalten – bavit se – neodlučitelné

U těchto slov nemůžete odhadnout význam podle slovesného kmene.

Složená slova

U složených slov leží přízvuk zpravidla na určovacím, prvním slově: Flughafen, Spielzeug, Arbeitszeit.

Přízvuk leží na druhé části: hinaus, dagegen, wozu, zurück, weshalb

Další výjimky z první slabiky

1. některá jednoduchá slova: lebendig, Forelle
2. u slov s příponou - ieren: reparieren, gastieren, korrigieren
3. u slov ženského rodu s koncovkou - ei: Malerei, Bäckerei, Metzgerei, Schlamperei, Gießerei, Molkerei

4. u některých vlastních jmen a místních názvů: Elfriede, Frederike, Berlin, Schwerin, Hannover

Vedlejší přízvuk

Vedlejší přízvuk se objevuje hlavně u vícečlenných složených slov:

s Braunkohlen-bergwerk - hnědouhelný důl

Přízvuk u slov cizího původu

Přejatá slova si zpravidla uchovávají přízvuk na původní slabice daného jazyka: Atom,

Oktober, Programm, Italien

1. Přízvuk se často vyskytuje v příponách, které jsou tvořeny samohláskou a souhláskou, jako třeba: -al, -ant, -ent, -eur, -ist, -ion, -ur: General, Lieferant, Absolvent, Ingenieur, Traktorist, Union, Kultur
2. U slov zakončených na -ismus: Extremismus, Kommunismus - leží přízvuk na první slabice této koncovky.
3. U slov zakončených na -ade, -age, -ante, -ene, -ose: Variante, Rakete, Prognose, Zirkose, Garage [gara:žə]
4. U slov zakončených na -isch leží přízvuk vždy na slabice před touto příponou: realistisch, ironisch
5. U slov zakončených na -ie, -ier leží zpravidla na této příponě: Biologie, Geographie, Ideologie, Papier
6. U slov zakončených na -ik: Fabrik, Politik, Musik. **Ale:** Dramatik, Mathematik (zde kolísá -ma- / - tik)
7. Pohyblivý přízvuk u slov s -or + oren - je přízvuk měnící se v závislosti na čísle (jednotném x množném): Doktor - Doktoren, Autor - Autoren, Professor – Professoren

Všímejte si i složenin, které jsou typické pro německý jazyk. Mnoho slov vzniklo skládáním, nejdůležitější část slova je a konci, celé nové slovo se řídí jeho členem, ostatní části slova bývají do češtiny překládány jako přídavná jména (pomocí jak přívlastku shodného, tak neshodného).

Při vyslovování musí být dodržena hranice jednotlivých slov.

Ve slovníku mnohé složeniny nenajdeme, překládáme jednotlivé části a odhadujeme význam.

Tohle je typické pro slovní zásobu odborné němčiny.

Výslovnost samohlásek

Dlouhé a krátké samohlásky

V němčině se vyskytují krátké a dlouhé samohlásky - jako v češtině. V němčině je nutné dbát na správnou délku samohlásek, protože rozlišuje mimo jiné i význam slov, např: offen [ofn] - otevřený x r Ofen [o:fn] - kamna, s Bett [bet] - postel x s Beet [bæ:t] - záhon, füllen [fYlən] - plnit x fühlen [fy:lən] - cítit

Ve výslovnosti krátkých samohlásek a, e, i, o, u nejsou ve srovnání s češtinou v němčině žádné významné rozdíly. Avšak dlouhé samohlásky se vyslovují v němčině vždy zavřeně:

legen [læ:gn] , Mode [mo:də] -e- jako by se blížilo dlouhému í a -o- dlouhému ú.

Výše uvedené platí i pro samohlásky -ü- a -ö- : müde [my:də] , Einöde [ain|œ:də]

Zaokrouhlené samohlásky

Zaokrouhlené samohlásky -ü- a -ö- se vyslovují podobně jako české -e- a -y- , avšak s výrazným zaokrouhlením rtů:

können [kœnən] , Bühne [by:nə] , Löwe [læ:və]

I zde hraje správná výslovnost při rozlišování významu slov klíčovou roli : Bühne - jeviště x Biene - včela

Dvojhásky

Dvojhásky psané -ei-, -ai-, -eu-, -äu- bychom neměli vyslovovat jako české -aj- a -oj-.

1. -ei-, -ai- vyslovujeme tak, že začneme artikulovat [a] a přejdeme jakoby k [i] , ale nedojdeme až k němu, ale skončíme u zavřeného [e]. Vznikne nám zvuk [ae] :
mein [main] , beißen [baisn] , Meile [mailə]
2. -eu-, -äu- vyslovujeme tak, že přecházíme od [o] směrem k [ü] , ale nedojdeme k němu, ale zastavíme se u [ö]. Vznikne nám zvuk [œI] : läuft [læIft] , Leute [læItə]

Výslovnost souhlásek

p, t, k a b, d, g

Německé neznělé souhlásky p,t,k se vyslovují napjatě a v některých pozicích s přídechem (zejména na začátku slov před přízvuknou samohláskou): kalt, kommen, Post, Tafel, ale i tehdy, stojí-li mezi souhláskami p,t, k a samohláskou souhlásky r, l, n: Kreis, klein, tragen
Pokud je poslední slabika ve slově přízvukná, vyslovují se koncové p, t, k rovněž s přídechem: bereit

Ve spojení souhlásek sp, st přídech odpadá: Stein, spielen

Německé znělé souhlásky b, d, g jsou méně znělé než v češtině, a to hlavně na začátku slov: backen, Baum, Wagen

Zadopatrové [ŋ]

hláska [ŋ] odpovídá v němčině psanému - ng -. V češtině se vyskytuje například ve slovech branka, banka atd. V němčině je však zadopatrové [ŋ] méně výrazné než v češtině: lange, bange, wange, singen

Předopatrové [ch]

V němčině se objevují dva typy -ch-:

1. tzv. Ach-Laut - odpovídá přibližně českému -ch-: machen, Bauch, auch (vyslovuje se po a, o, u, au) – artikuluje se vzadu
2. tzv. Ich-Laut - jeho přibližnou podobu získáte vyslovením slova " jich " - nastavíme jazyk do podoby před artikulací J a následně vyslovíme neznělou souhlásku.

Vyslovujeme ho po psaném i, e, ä, ü, ö, ei, eu, äu, l, n, r a v příponě -chen, -ig a -lich: ich, mich, dich, wesentlich, euch vyslovuje se vepředu

Německé -r-

Tato hláska činí žákům veliké obtíže, neuvědomují si, že na rozdíl od českého jazyka němčina disponuje několikerou výslovností.

Výslovnost německého -r- závisí na jeho pozici ve slově:

1. Na začátku slov, slabik, po souhláskách a krátké kmenové samohlásce se uznává následující výslovnost.

předozjazyčné [r] - obdoba českého -r-: raten, Rätsel

čípkové [R] - tzv. ráčkování - vzniká kmitáním čípku v zadní části ústní

dutiny: raten, Rätsel

třené [ʧ] - vzniká třením výdechového proudu v úžině vytvořené klenutím kořene jazyka k zadnímu patru.

2. Po dlouhé samohlásce, v nepřízvučných předponách a koncové nepřízvučné slabice -er je silně oslabeno až zaniká:

ihr, Uhr, vor, werden

erzählen, verstehen, Vergleich

Leser, Liebhaber, Erzähler, Vater

Německé -h-

Je neznělé a vyslovuje se pouze na začátku slov : Hauch, hegen, Hilfe

Vyslovuje se rovněž na začátku komponent složenin: Haus | halt

-ph- se vyslovuje jako [f] Philosophie

Je – li hláska h za samohláskou, jedná se o tzv. Dehnungs h, které vede k dloužení předcházející samohlásky

Ahlen (a:)

Uvidíte-li dvojtečky za samohláskou, čtete samohlásku dlouze : a: =á

Přehled výslovnosti

skupina	píše se a vyskytuje se	čte se	příklad
chs	v kmenové slabice (uprostřed slova)	ks	sechs, wachsen (ale: du machst)
ck	jen po krátké samohlásce	k	backen, Lücke, Stock
d, t, n	nestávají se před "i" měkkými !	d, t, n	die, Tier, nichts
h	po samohlásce a mezi samohláskami (čte se pouze na začátku slov)	nečte se	froh, gehen, Mühe (čte se: Ahorn, Uhu, oho)
ng	uprostřed a na konci slov	ŋ	lange, bange, hängen
qu	na začátku a uprostřed slov	kv	quer, quick, Quelle
s	na začátku slov pře samohláskou méně zněle	z	sie, sagen, Säge
ss	mezi samohláskami a po krátké samohlásce	s	Kasse, messen, wissen

ß	po dlouhé samohlásce a dvojhlásce	s	außen, schließen, beißen
sch		š	schon, waschen, Fisch
tion	uprostřed a na konci slov	tsion	Nation, Funktion, Option, Nationalität
sp	na počátku kmene	šp	spät, Sport
st	na počátku kmene	št	still, Stift
tsch		č	deutsch, tschechisch
tz	po krátké samohlásce	c	sitzen, jetzt
v		f	Vater, Volk, von, Fahne
W		v	Wasser, wissen, wohnen
z		c	ziehen, Arzt, Holz

Cizí slova

skupina	píše se a vyskytuje se	čte se	příklad
ph	ve slovech řecko-latinského původu	f	Biographie, Phrase, Physik
th		t	Apotheke, Methode
rh		r	Rhythmus, Rhetorik
ch		k	Chaos, Charakter, Chronik, Chor
ch		éh	Chemie, Chirurgie
y		ü	Analyse, System
g	ve slovech francouzského původu	ž	Genie, Regie, Garage
j		ž	Journalist, Jakett
ch		š	Chance, Chef
ou		u	Touristik, Souvenir
eau		o:	Niveau
eu		ö	Monteur, Redakteur

oi		oa	Toilette, Reservoir
----	--	----	---------------------